

PODNIKÁNÍ A DANĚ

ZÁKLADNÍ POJMY

Daň z příjmů odvádí živnostník jednou ročně v rámci daňového přiznání. Sazba daně činí 15 % ze základu daně. Na část základu daně přesahující 36násobek průměrné mzdy se uplatňuje sazba 23 %.

Základ daně – dvě možnosti výpočtu:

- a) $ZD = \text{skutečné příjmy} - \text{skutečné výdaje}$. Je nutné vést daňovou evidenci.
- b) $ZD = \text{skutečné příjmy} - \text{paušální výdaj}$. Skutečné příjmy jsou součtem faktur, které byly poplatníkovi uhrazeny. Paušální výdaj je zákonem stanovené procento z příjmů živnostníka. Nejedná se tedy o součet skutečných nákladů, ale o procentuální část z dosažených příjmů.
- c) Lze je uplatnit nejvýše z příjmů do 2 000 000 Kč. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7 odst. 7.

Paušální daň je pro OSVČ dobrovolný režim, který spojuje daň z příjmu, sociální a zdravotní pojištění do jedné měsíční platby. Jedná se o přesně stanovenou částku (pro dané pásmo), a někdy tak může být výhodnější než individuálně vypočtená daň, viz výše. Umožňuje podnikatelům s příjmy do 2 mil. Kč nepodávat daňové přiznání ani přehledy. K paušální dani se lze přihlásit Oznámením o vstupu do paušálního režimu na finančním úřadě, zpravidla do 10. ledna daného roku. Platí se vždy do 20. dne v měsíci. Podmínky pro paušální daň jsou uvedeny v zákoně o dani z příjmů v § 7a. Aktuální výše pásem pro platby paušální daně je uvedena v následujícím odkazu na stránkách Finanční správy <https://financnisprava.gov.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>.

Poznámka: Paušální daň není totéž co paušální výdaj. Paušální výdaj je vysvětlený výše.

Hlavní činnost – živnostník má podnikání jako hlavní výdělečnou činnost.

Vedlejší činnost – podnikání není pro živnostníka hlavním zdrojem příjmů. Jedná se o přivýdělek při hlavní pracovní smlouvě u studentů, rodičů na rodičovské dovolené atd.

Sociální pojištění: 29,2 % z vyměřovacího základu (VZ). $VZ = \frac{1}{2} (\text{příjmy} - \text{výdaje})$. Pro každý rok je stanoven minimální VZ, tedy minimum, které podnikatel musí zaplatit:

- u hlavní činnosti je minimální měsíční vyměřovací základ 19 587 Kč (2026), tj. minimální záloha na pojistné 5 720 Kč měsíčně;
- u vedlejší činnosti je minimální měsíční vyměřovací základ 5 387 Kč (2026), tj. minimální záloha na pojistné 1 573 Kč měsíčně.

Pokud ale OSVČ nepřesáhne rozhodnou částku (pro rok 2026 je to 117 521 Kč), nevzniká povinnost platit pojistné ani zálohy. Aktuální VZ lze zjistit například na stránkách České správy sociálního zabezpečení: <https://www.cssz.gov.cz/zmena-vyse-minimalnich-zaloh-osvc-v-roce-2024>.

Zdravotní pojištění: 13,5 % z vyměřovacího základu (VZ). $VZ = \frac{1}{2}$ (příjmy – výdaje). OSVČ, za něž platí pojistné stát (např. důchodci, studenti aj.), nemají nově od 1. 1. 2026 povinnost hradit zálohy na pojistné nejen v prvním roce podnikání, ale i v dalších letech. Výše pojistného na zdravotní pojištění bude vypočítána na přehledu OSVČ za daný kalendářní rok. Minimální platba:

- u hlavní činnosti pro rok 2026 je 3 306 Kč. Je stanovena jako 13,5 % z 50 % průměrné mzdy;
- u vedlejší činnosti je záloha 0 Kč a skutečná výše platby se spočítá až zpětně podle skutečného ZD, tedy podle přehledů.

SHRUTÍ PRO ŽÁKY

Student (SŠ 18+ nebo VŠ) jako OSVČ je pro stát OSVČ na vedlejší činnost (protože za studenta zároveň platí zdravotní pojištění stát).

Zdravotní pojištění – během roku student neplatí žádné zálohy. Po roce (zdaňovacím období) podá přehled na zdravotní pojišťovnu a zaplatí 13,5 % z poloviny ZD. Neplatí se žádné minimum.

Sociální pojištění – do rozhodné částky (pro rok 2026 je to 117 521 Kč) student neplatí sociální pojištění vůbec. Při překročení rozhodné částky doplatí SP zpětně podle přehledů a v dalším roce začne platit zálohy.

1

Příklady: Základ daně – výdajový paušál, nebo skutečné výdaje?

a) Rozhodněte, zda je pro OSVČ výhodnější využít jako základ daně výdajový paušál, nebo skutečné výdaje; **výsledek zdůvodněte**. Jako vedlejší činnost provozuje na základě živnostenského oprávnění tzv. ostatní živnost. Případný paušální výdaj z příjmů by byl ve výši 60 % z příjmů. Vykázal příjmy ve výši 240 000 Kč a skutečné výdaje ve výši 149 000 Kč.

➤ $240\,000 - 149\,000 = 91\,000\text{ Kč}$ *skutečné výdaje*

➤ $240\,000 - (240\,000 \times 0,6) = 96\,000\text{ Kč}$ *paušální výdaj*

OSVČ uplatní skutečné výdaje, protože vedou k nižšímu základu daně (91 000 Kč oproti 96 000 Kč při paušálu). Poznámka: V tomto případě je nutné vést daňovou evidenci, aby bylo možné výdaje prokázat.

b) Vypočítejte, zda je pro danou OSVČ lepší jako základ daně využít výdajový paušál, nebo skutečné výdaje. Jako vedlejší činnost provozuje na základě živnostenského oprávnění tzv. řemeslnou živnost. Případný paušální výdaj z příjmů by byl ve výši 80 % z příjmů. Vykázal příjmy ve výši 195 525 Kč a skutečné výdaje ve výši 90 124 Kč. Zároveň vypočítejte daň z příjmů, pokud uplatňuje v daňovém přiznání pouze slevu na poplatníka 30 840 Kč.

► $195\,525 - 90\,124 = 105\,401 \text{ Kč}$ *skutečné výdaje*

► $195\,525 - (195\,525 \times 0,8) = 39\,105 \text{ Kč}$ *paušální výdaje*

OSVČ uplatní paušální výdaje, protože vedou k výrazně nižšímu základu daně (39 105 Kč oproti 105 401 Kč při uplatnění skutečných výdajů).

Výpočet daně z příjmů

Zaokrouhlený ZD na stovky dolů: *39 100 Kč*

Daň z příjmů FO před slevami, 15 % ze ZD: *15 % ze ZD: 5 865 Kč*

Daň z příjmů FO po slevách: *5 865 Kč – 30 840 Kč sleva na poplatníka = 0 Kč*

2 OSVČ jako vedlejší činnost a platba zdravotního a sociálního pojištění

Níže jsou uvedeny modelové příklady studenta podnikajícího jako OSVČ, tady na vedlejší činnost. U každého příkladu určete, zda a kolik platí student ZP a SP.

a) Student má zisk 50 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ: *25 000 Kč*
- Zdravotní pojištění: $25\,000 \times 0,135 = 3\,375$
- Kdy ZP zaplatí? *doplatek po podání přehledu*
- Sociální pojištění:
- Kdy SP zaplatí? *Neplatí, protože nedosáhl rozhodné částky (117 521 Kč).*

b) Student má zisk 150 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ: *75 000 Kč*
- Zdravotní pojištění: $75\,000 \times 0,135 = 10\,125 \text{ Kč}$
- Kdy ZP zaplatí? *doplatek po podání přehledu*
- Sociální pojištění: $75\,000 \times 0,292 = 21\,900 \text{ Kč}$

- Kdy SP zaplatí? *Protože překročil rozhodnou částku (117 521 Kč), vzniká mu povinnost platit sociální pojištění. V prvním roce podnikání zaplatí tuto částku jednorázově po podání přehledu. V dalších letech bude platit zálohy stanovené Okresní správou sociálního zabezpečení a případný rozdíl buď doplatí, nebo mu bude vrácen.*

c) Student má zisk 300 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ: *150 000 Kč*
- Zdravotní pojištění: *$150\,000 \times 0,135 = 20\,250\text{ Kč}$*
- Kdy ZP zaplatí? *doplatek po podání přehledu*
- Sociální pojištění: *$150\,000 \times 0,292 = 43\,800\text{ Kč}$*
- Kdy SP zaplatí? *V prvním roce podnikání zaplatí tuto částku jednorázově po podání přehledu. V dalších letech bude platit zálohy stanovené Okresní správou sociálního zabezpečení a případný rozdíl buď doplatí, nebo mu bude vrácen.*

3 Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2025

Jednotný registrační formulář potřebný pro založení živnosti si můžete prohlédnout na následujícím odkaze Ministerstva průmyslu a obchodu.

Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2025

<https://1url.cz/Teqpc>

4 Výpočet odvodů daně z příjmu, zdravotního a sociálního pojištění

Antonín má 18 let, studuje čtvrtým rokem střední školu. Má možnost si při studiu vydělat 7 500 Kč měsíčně, tedy 90 000 Kč ročně. Zvažuje, zda tento přivýdělek má realizovat formou DPP, DPČ, nebo si zařídit živnost volnou a uplatňovat výdajový paušál ve výši 60 % z příjmů, přičemž bude uplatňovat i slevu na poplatníka. Vypočítejte odvody daně z příjmu, ZP, SP pro jednotlivé varianty.

a) Dohoda o provedení práce, nepodepsal prohlášení poplatníka

Hrubý příjem: **7 500 Kč**

Srážková daň 15 %: **1 125 Kč**

Sociální pojištění 7,1 %: **0 Kč, neodvádí se**

Zdravotní pojištění 4,5 %: **0 Kč, neodvádí se**

Čistý příjem: **6 375 Kč**

Za rok odvedeno na ZP a SP: **0 Kč**

Roční čistý příjem v případě, že podá daňové přiznání: **90 000 Kč, protože si uplatní slevu na poplatníka**

b) Dohoda o pracovní činnosti, podepsal prohlášení poplatníka

Hrubý příjem: **7 500 Kč**

Sociální pojištění 7,1 %: **533 Kč**

Zdravotní pojištění 4,5 %: **338 Kč**

Daň po uplatnění slev: **$1\,125 - 2\,570 = 0$ Kč**

Čistý příjem měsíční: **$7\,500 - 533 - 338 = 6\,629$ Kč**

Za rok odvedeno na ZP a SP: **10 425 Kč**

Roční čistý příjem v případě, že podá daňové přiznání: **$6\,629 \times 12 = 79\,548$ Kč**

c) Živnostenské oprávnění

Základ daně: **36 000 Kč** ($90\,000 - (90\,000 \times 0,6)$)

Vyměřovací základ: **18 000 Kč** ($1/2$ z 36 000 Kč)

Sociální pojištění roční: **0 Kč** (pod limit 117 521 Kč)

Zdravotní pojištění roční: **2 430 Kč** ($18\,000 \times 0,135$), zaplatí po podání přehledu

Daň po uplatnění slev: **0 Kč** ($5\,400$ Kč – $30\,840$ Kč roční sleva na poplatníka)

Roční čistý příjem: 87 570 Kč

► **Nejvýhodnější pro Antonína je pracovat na DPP, pokud si podá daňové přiznání, na druhém místě je pracovat na živnostenské oprávnění. Nejméně výhodná varianta je DPČ.**